

LUIDADIGHEID

Saamgestel deur Pierre Engelbrecht

| TENDENS

Slacktivism – die groei en val van "goed doen vir goed voel"

Slacktivism word gedefinieer as “*actions performed via the Internet in support of a political or social cause but regarded as requiring little time or involvement, for example signing an online petition or joining a campaign group on a social media website or application.*” Kom kyk saam met ons na die tendens van *slacktivism*. Ons gaan in hierdie tendensverslag kyk na die konsep *slacktivism*, waar dit vandaan kom, asook plaaslike en internasionale gebeure rondom *slacktivism*. Ons gaan dan ook vra of *slacktivism* noodwendig goed of sleg is, asook hoekom die kerk en gelowiges bewus moet wees van hierdie tendens.

Waar kom slacktivism vandaan?

Die woord *slacktivism* is vir die eerste keer in 1995 gebruik om die konsep van 'n luiard-aktivis (of "slacker activist") te verkort (Christenson 2011). Die woorde "couch activist" (of rusbank-aktivis) word ook gebruik vir hierdie konsep. Dit is aanvanklik gebruik as 'n positiewe konsep, maar dit het naderhand ontaard in 'n negatiewe konsep met die fokus op politieke deelname en aktivisme. Luiard-aktivisme word primêr beoefen deur die gebruik van die internet, en spesifiek sosiale media soos Facebook en Twitter. Dit word egter as negatief gesien weens die gevoel dat luiard-aktivisme geen impak op lewensgebeure het nie, maar dat dit slegs die luiard-aktivis laat goed voel (Morozov 2009). Daar word gesê dat luiard-aktivisme 'n ideale aktivisme is vir 'n lui generasie (cf. Robertson 2014).

Met die groei van internetgebruik en sosiale media, het gebruikers al hoe meer inligting tot hulle beskikking. Daar is duisende artikels met inligting wat die wêreldwye web deurkruis. Dit beteken dat die gebruiker al hoe meer toegang het tot die wêreld daarbuite. Hierteenoor was die enigste manier om in die verlede bewus te raak van gebeure, nasional en internasional, om die nuus te luister, lees of kyk. Dit is uitgesaai, of uitgedeel op sekere tye van die dag. Dít het veroorsaak dat inligting teen 'n stadige tempo gesirkuleer is, en dat die inligting "gefiltreer" is deur die publikasiemaatskappye. Weens die oplewing van die internet en sosiale media het ons met die druk van 'n knoppie toegang tot die hele wêreld se ongefilleerde gebeure. Die verspreiding van nuus en inligting kan dus in 'n kwessie van minute of selfs sekondes gebeur. Dus, meer gebruikers op die internet versprei meer inligting en meer mense word vinniger bewus van ontluikende nuus, hetso akkuraat of nie. Hierdie vinnige verspreiding en toegang tot al die gebeure kan verseker as deel van globalisasie gesien word. Globalisasie is waar die wêreld plat geword het (cf. Friedman 2005) en onder andere

waar meer inligting vinniger versprei kan word. Natuurlik is daar 'n mooi kant van globalisasie; ons word byvoorbeeld verbind met ons geliefdes wat aan die ander kant van die wêreld sit; dit help dat ons al ons geliefdes se foto's op een plek kan sien op die internet; dit gee ons 'n globale gehoor regoor die wêreld waarmee ons kan kommunikeer; dit maak dat ons Europa kan besoek en ons Suid-Afrikaanse bankkaart in die teller druk om euro's te trek.

Hierdie digitale revolusie het mense egter ook lui gemaak. In die gemak van die digitale revolusie word 'n lewe agter die skerms verkiës. 'n Wêreld waar ons makliker konnekteer van agter ons skerms as van aangesig tot aangesig. Dit is oopsigself baie gemakliker en makliker. Dit neem die "messiness" van aangesig-tot-aangesig-kommunikasie weg. Robertson (2014) is van mening dat dit hierdie twee newe-effekte van globalisasie is (die spoed waarmee dit inligting versprei, asook die gemak van aanlyn kommunikasie) wat die klimaat ryp maak vir luiard-aktivisme. Of in haar woorde: "*These two aspects of social media are single-handedly killing historical forms of activism — marching, public speaking, protests, physical petitions and strikes. Social media outlets like Facebook and Twitter have allowed us to share a message that we find important, and then step away from it, as we continue to scan our friends' feeds.*" Sy gaan verder deur te sê "*We continuously absorb social justice messages, but we don't take the time to act upon them. This inaction is commonly referred to as "slacktivism" or "hashtag activism."* [#activism]"

Hoe lyk slacktivism?

Kom ons gaan kyk hoe tipiese luiard-aktivisme gebeur.

Jy is besig om soos talle ander mense deur jou Facebook “feed” te gaan om op hoogte te bly van al jou Facebook-konneksies se doen en late. Terwyl jy deur die Facebook “feed” blaai, sien jy een van jou Facebook-vriende het ‘n “post” gedeel van iemand wat by ‘n sekere kettingwinkel iets gekoop het en dat hulle ongelukkig was oor die diens. Jy dink terug aan jou eie ervarings van hierdie kettingwinkel en besef dat jy ook al hierdie swak diens eerstehands beleef het. Hulle doen ‘n beroep op al hulle Facebook-vriende om hierdie “post” te deel sodat meer mense bewus kan raak van hierdie swak diens. Jy stem saam en deel dit met jou ander Facebook-vriende. Soos meer mense dit op Facebook deel, word die nuus wyer en wyer versprei. Jy vergeet van hierdie Facebook-vriend se vriend se kwelling (wat eintlik ook joune is, maar nou net nie so groot soos hierdie Facebook-vriend s’n nie) met die kettingwinkel en jy gaan aan met jou lewe. So ‘n paar dae later sien jy dat dieselfde vriend op Facebook ‘n groep gestig het om hierdie kettingwinkel te boikot sodat hulle kan besef watter swak diens hulle lewer. Jy word deel van die groep en so is julle ‘n klomp eendersdenkende (*‘likeminded’*) mense wat almal dieselfde kwelling het. So is julle as eendersdenkende aktiviste besig om vanuit die gemak van julle eie huise hierdie kettingwinkel te wys hoe swak hulle diens is. Of doen julle?

Of wat van daardie Facebook-profielfoto’s wat ons verander om vir ons aanlyn vriende te wys ons ondersteun ‘n spesifieke saak?

Natuurlik is daar goeie bedoelings agter hierdie aanlyn aktivisme, maar die vraag wat ons in die tendens van “slacktivism” moet vra. is: hoe hard het

jy gewerk om hierdie saak te ondersteun? Het jy vanuit die gemak van jou eie huis betoog teen hierdie kettingwinkel? Watter verskil het die verandering van jou Facebook-profiel gemaak in die mense selewens vir wie jy uit meegevoel opgestaan het?

Dit het absoluut geen moeite of werk van jou vereis om op te staan teen die kettingwinkel se swak diens nie. Met ons lewens wat al hoe meer deur ons aanlyn aktiwiteite gedomineer word, dink ek nie om ‘n Facebook-profiel te verander of ‘n Facebook-groep te “join” tel as moeite nie. Ek twyfel ook dat dit ‘n verskil in die mense se lewens maak met wie jy jou meelewings deel. Verder kan gevra word: gaan hierdie aktivisme waarlik ‘n verskil maak? Of is dit maar net gedoen omdat jy ook al hierdie eendersdenkende “slacktivist” se bekommernis beleef het in jou soek na kruideniersware? Of was dit ‘n aanlyn manier om jou gewete skoon te hou?

**WATTER VERSKIL HET
DIE VERANDERING
VAN JOU FACEBOOK-
PROFIEL GEMAAK IN
DIE MENSE SE
LEWENS VIR WIE JY
UIT MEEGEVOEL
OPGESTAAN HET?**

Hoe lyk *slacktivism* in die alledaagse lewe?

Indien ons gaan kyk na waar lúaard-aktivisme teenwoordig is in die wêreld, dan moet ons begin by een van die eerste geleenthede wat homself geleen het tot lúaard-aktivisme: die ALS #icebucketchallenge. Hierdie beweging het baie momentum geniet rondom 2014 waar deelnemers emmers vol yswater op hulle koppe uitgegooi het om bewusmaking te skep vir amiotropiese laterale sklerose, 'n vorm van motoneuronsiekte. Kosinki (2014) help in hierdie verband deur te verduidelik dat alhoewel die ALS-assosiasie vier keer meer donasies uit hierdie aanlyn uitdaging gekry het, hierdie aktivisme heel anders sou lyk indien die mense die geld en tyd wat hulle spandeer het op die sakke ys asook om die beste video te maak vir hulle deelname, aan die ALS-assosiasie geskenk het.

Die gewilde #KONY2012-veldtog is nog 'n goeie voorbeeld vir hierdie verslag. Hierdie lúaard-veldtog het gefokus om Joseph Kony, 'n Ugandese oorlogsmisdadiger, vas te trek. Die veldtog se virale video en die organisasie wat dit geskep het, is egter gekritiseer omdat hulle nie rekening gehou met pogings wat reeds aangewend is om Kony tot geregtigheid te bring nie, en om 'n politieke en menseregte-probleem as 'n voorwerp van kulturele geldeenheid te posioneer.

So is die #blacklivesmatter fenomeen ook 'n goeie voorbeeld van lúaard-aktivisme. Die beweging het begin in 2013 met die gebruik van die hashtag #BlackLivesMatter op sosiale media geloods ná die vryspraak van George Zimmerman in die skietdood van die Afro-Amerikaanse tiener Trayvon Martin die vorige Februarie.

Nog 'n voorbeeld is toe 130 mense in 2015 in 'n reeks terreuraanvalle in Parys vermoor is. Die lúaard-aktivisme het sosiale media verlig met profielfoto's van die Franse vlag.

**“I AM NOT SURE
SUPPORTING
#DELETEFACEBOOK
WITHOUT ANY FURTHER
ACTION IS AN
EFFECTIVE METHOD
FOR SABOTAGE.”**

Onlangs het die Cambridge Analytical-skandaal, waar meer as 50 miljoen Facebook-gebruikers se data verkry is en nie verwyder is toe hulle versoek is om dit te doen nie, ook lúaard-aktivisme ontlok. Hierdie lúaard-aktivisme is gekenmerk deur die hashtag #DeleteFacebook, wat onder andere daartoe gelei het dat maatskappye soos dié van Elon Musk (Tesla en Space X) hulle Facebook-bladsye uitgegee het. Lin (2018) skryf:

“Slacktivism – where people show support for the trending #DeleteFacebook campaign but do little about it in real life – will probably feed into this surveillance capitalistic machine. While I think we ought to hold Facebook accountable, I am not sure supporting #DeleteFacebook without any further action is an effective method for sabotage.”

Ons moet laastens ook verwys na die aktivisme rondom geweergeweld in Amerika. Honderduisende jong kinders, tieners, ouers en betrokkenes in die VSA het van hul rekenaarskerms weggestap en op 24 Maart 2018 hul huise verlaat. Hulle het in die strate vergader om te protesteer teen geweergeweld in die *March for Our Lives*. Skrywers soos Gallucci (2018) en Willingham (2018) is van mening dat hierdie dalk die eerste stap weg van *slacktivism* af is.

Werk *slacktivism*?

Natuurlik is dit baie maklik om slegs die negatiewe of positiewe aspekte en dimensies van hierdie tendensverslag te kommunikeer. Dit mag dalk ook tot dusvîr in hierdie tendensverslag klink of ons luiuard-aktivisme slegs oor 'n negatiewe kam skeer. Ons wil egter van die staanspoor af kommunikeer dat daar natuurlik wonderlike en positiewe goed gebeur deur middel van die aksie van *slacktivism*.

'n Studie deur die Universiteit van British Columbia, het die idee dat *slacktivism* werk en of 'n impak maak, ondersoek. Hulle studie het die vraag getoets of *slacktivism* tot meer ondersteuning en teenwoordigheid in die saak lei. Laat *slacktivism* deelnemers meer finansiële en betekenisvolle bydraes tot die saak lewer? Met behulp van 'n reeks veld- en laboratoriumeksperimente het hulle gevind dat diegene wat by *slacktivism* betrokke raak, soms op 'n dieper en meer intiemevlak by die saak betrokke raak. Wat is die bepalende faktor? Die mate waartoe 'n luiuard-aktivis se aktivisme openbaar of privaat is.

Kristofferson et al (2014) skryf in die studie:

"Importantly, the socially observable nature (public vs. private) of initial token support is identified as a key moderator that influences when and why token support does or does not lead to meaningful support for the cause. Consumers exhibit greater helping on a subsequent, more meaningful task after providing an initial private (vs. public) display of token support for a cause."

So kan ons kyk na 'n aanlyn petisie van 2013 wat 'n nasionale organisasie wat hoëskoolafrigters verteenwoordig, oorreed het om materiaal te ontwikkel om afrigters op te voed oor seksuele aanranding en hoe hulle kan help om aanvalle deur hul atlete te verminder (Earl 2016). Verdere aanlyn petisies het besluitneming deur hoofkorporasies verander (sien bv. Bank of America oor hulle debietkaartfooie; Katchpole 2011).

Of, toe tienduisend betogers in die lente van 2009 in Moldawië hulself tot die strate gewend het om teen hul land se kommunistiese regering te protesteer, is die aksie die Twitter-revolusie genoem as gevolg van die wyse waarop die betogers bymekaar gebring is (Gladwell 2010).

Of die storie van Sameer Bhatia, 'n jong Silicon Valley-entrepreneur wat akute miologeniese leukemie gekry het. Bhatia het 'n beenmурgoorplanting nodig gehad, maar hy kon nie 'n pasmaat tussen sy familie en vriende vind nie. Die kans was die beste met 'n skenker van sy etnisiteit, en daar was min Suid-Asiërs in die nasionale beenmurdatabase. So het Bhatia se sakevennoot 'n e-pos gestuur waarin Bhatia se lot aan meer as vierhonderd van hul kennisse verduidelik is, wat die e-pos om die beurt na hul persoonlike kontakte gestuur het; Facebook-bladsye en YouTube-video's is gewy aan die "Help Sameer"-veldtog. Uiteindelik is byna 25 000 nuwe mense in die beenmurdatabase geregistreer, en Bhatia het 'n pasmaat gevind (sien Aaker & Smith 2010 vir nog voorbeeld).

Op eie bodem is die #feesmustfall-debakel 'n voorbeeld van hoe 'n generasie wat sonder studieskuld wil sit, so intens deel van die aksie was, dat konsessie uiteindelik toegegee is (hierdie verslag is bewus dat daar natuurlik baie meer aspekte betrokke is by hierdie #feesmustfall-situasie, en dat konsessie nie totaal toegegee kan word aan luiuard-aktivisme nie. Die doel met hierdie verwysing is dat 'n groot komponent van die aksie deur sosiale media gedryf is).

Daar is ook die talle aanlyn petisies teen die e-tolstelsel in Gauteng. Die vraag is of hierdie 'n goeie voorbeeld van *slacktivism* is wat oorbeweeg na ware aktivisme en dus ook tot ware verandering? Daar is talle aanlyn petisies geteken, asook talle mense wat nie vir e-tol geregistreer het nie en groot uitstaande rekeninge het. Dalk is dit hoekom David Makhura, Gauteng se premier, in sy provinsiale staatsrede toegegee het dat OUTA (die siviele aksie- en anti-e-tol-groep) die e-tol-sisteem versmoor het.

Hoe kan ons wegbeweeg van *slacktivism* na aksie toe?

Aaker en Smith (2010) help ons tendensverslag in hierdie verband. Hulle noem dat sosiale media rondom "swak konneksies" tussen mense gebou is. Facebook gee jou die geleentheid om met tientalle mense Facebook-vriende te wees, baie meer as wat jy ooit sal bevriend in jou aflyn lewe. Die kardinale konsep wat onthou moet word vir hierdie verslag, is dat daar onderskei moet word tussen sterk sosiale verbindings en swak sosiale verbindings. Om een van jou Facebook-vriende te vra om 'n petisie te teken of deel te raak van 'n aksie van verandering, is nie dieselfde as om jou sterk sosiale verbinding, 'n goeie vriend saam wie jy gereeld kuier, te vra om saam met jou op te staan vir hierdie aksie van verandering nie. Ons moet ook nie dieselfde reaksie tussen hierdie sosiale konneksies verwag nie. Daar word gesê: "*Social networks are particularly effective at increasing motivation,*" maar "*social media activism succeeds not by motivating people to make a real sacrifice but by motivating them to do the things that people do when they are not motivated enough to make a real sacrifice.*"

Shirkey (2008:49f) help verder deur te praat van die leer van aktiwiteite wat deur sosiale media en netwerke bevorder kan word. Die leer van aktiwiteite is: (1) om te deel; (2) samewerking; en (3) kollektiewe aksie.

Die eerste stap in hierdie leer, om te deel, is wat die minste inspanning en energie van die gebruikers verwag. Dit is net 'n groep "*like-minded people*" wat saamstem oor 'n saak. Om inligting in hierdie fase te deel, lei tot gedeeltelike bewusmaking tussen die deelnemers. 'n Voorbeeld hiervan sal wees om 'n saak te *like* of te deel op Facebook, indien iemand jou vra om hulle bekommernis oor 'n saak te deel.

Die tweede stap in die leer is samewerking. Hierdie is 'n moeiliker stap omdat dit die verandering van die persoon wat saamwerk, vereis. Eers as almal wat saamwerk gesinkroniseer is, kan daar waarlike samewerking plaasvind. Hierdie fase in die leer is afhanklik van die "deel van wat geskep word" ("*shared creation*"). 'n Voorbeeld hiervan sal wees om dalk deel van 'n Facebook-groep te wees wat gestig is om saam te gesels en dink oor hoe om aksie te bewerkstellig rondom 'n sekere saak. Dit gaan egter net by samewerking bly.

Die derde stap in hierdie leer is ook die moeilikste. Om oor te gaan tot kollektiewe aksie, vra dat mense hulself daartoe moet verbind om saam een spesifieke aksie te doen, maar op só 'n manier dat die besluit van die groep elke individu verbind tot die kollektiewe groep. Dit is hierdie samehorigheid van die groep wat noodsaklik is vir hulle sukses. Dit is hierdie gedeelde verantwoordelikheid wat die identiteit van die deelnemers in die groep saambind tot die identiteit van die groep. Dit is om moontlik oor te beweeg na aksie en uit te voer wat besluit is in die groep. Of om agter die skerms uit te beweeg en iets te doen om die verskil te bewerkstellig.

Hoekom met die kerk weet van *slacktivism*?

Een van die beweegredes agter hierdie tendensverslag oor luiard-aktivisme is om ook in ons eie geloofslewens en op eie geloofs bodem te vra hoekom ons as gelowiges bewus moet wees van hierdie tendens.

Die eerste aspek waarvan ons bewus moet wees, is dat 'n moontlike beweegrede agter luiard-aktivisme die goedvoel-verskynsel is. Indien ons voel ons moet praat vir die mense wat nie kan praat nie, of opstaan vir dié wat nie kan opstaan nie, of die pyn, lyding en swaarkry wat op ons skerms opkom moet verlig, wat sou dan die rede wees hoekom ons dit doen? Deel jy sekere sake aanlyn sodat jou aanlyn konneksies kan sien dat jy "iets doen" vir die saak? Of is 'n smagting na ware verandering die rede? Dink jy dan om slegs jou bekommernis aanlyn te deel is genoeg om verandering teweeg te bring? "Doen ons iets" sodat ons onsself op die skouer kan klop en te sê wel gedaan? Of doen ons dit soos Spreuke 31:8-9 en Sagaria 7:10-11 ons leer om huis 'n mond te wees vir dié wat nie 'n mond het nie? Of omdat ons God se Koninkryk wil laat realiseer in die hede?

Die uitdaging is dat elkeen van ons 'n held(in)-kompleks het (Wigg-Stevenson 2013:loc. 340). Ons almal wil die held(in) wees in ons eie storie. Ons wil die kern wees van ons eie storie, of die kern van God se storie! Ons almal wil die wêreld red. God het ons egter nie geroep om ons eie storie te leef nie, of om die middelpunt van God se storie te wees nie. Dus ook nie om die held(in) in ons eie, of God, se storie te wees nie. God het ons geroep om Hom lief te hê, en dié lief te hê wat saam met ons in die wêreld is (Markus 12:28-31). Om God se Koninkryk 'n realiteit te maak deur 'n getuie te wees van God se liefde, om onsself uit te strek na Christus toe soos Hebreërs 12:1-3 ons leer.

Om dit te doen beteken nie dat ons elke kraak in die wêreld probeer regmaak nie, maar om eerder te vra hoe ons 'n lewe van God se liefde in 'n gebroke wêreld wat so baie stukkend is, kan leef. Dit is om in 'n verhouding met die lewendige God te staan en te besef wat jou optrede vanuit hierdie verhouding met God gebeur (Keller 2010:loc. 292). Dit is om in verhouding met God, ons naaste en die wêreld te staan. Is dit nie hoe ons God se Koninkryk verteenwoordig en laat kop uitsteek nie? Om 'n getuie van God se genade vir die wêreld te wees. Dus, om dit nie vir onsself te doen nie, maar vir God en Sy Koninkryk (Wigg-Stevenson 2013:loc. 962ff.). Om God se *shalom* terug te bring in die skepping in (Keller 2010:loc. 3060). Pyn, lyding en swaarkry in die wêreld is nie iets nuuts nie, "*real-time global knowledge*" daarvan is! (Wigg-Stevenson 2013:loc.436). Tegnologie maak die wêreld 'n kleiner plek wat maak dat ons van meer pyn, lyding en swaarkry weet. Beteken dit ons moet vir elke saak wat oor my pad kom "iets doen" om die pyn, lyding of swaarkry te verbeter? Of moet ons eerder soos die Barmhartige Samaritaan van Lukas 10:25-37 sensitief wees vir die mense wat aan die ander kant van ons daaglikse pad is om dáár God se Koninkryk te laat realiseer?

Tweedens moet ons natuurlik ook eerlik wees oor hoekom en waarvoor ons wil opstaan en verander. Doen ons dit om ons eie gemaklike lewe te bevestig? Ons tree baie keer op vanuit ons eie menslike vrees (Wagoner 2017:51; sien ook Keller 2010:loc.1807 vir meer oor die vraag wat "reg is"). Of ons skep 'n realiteit (kom ons noem dit ons prentjie van God se Koninkryk) in ons koppe en dan "staan ons op" daarvoor. God se Koninkryk is nie 'n skoon skerm waar ons ons eie verstaan of wens van 'n ideale Koninkryk kan projekteer nie! (Wigg-Stevenson 2013:loc.1092) Indien ons na die Bybel kyk, sien ons in Romeine 13:1-5 dat ons gehoorsaam moet wees aan die owerhede. Ons kan nie in opstand kom net

omdat ons nie met die owerhede saamstem nie. Of omdat dit my gemaklike lewe nou minder gemaklik maak nie! Ons as gelowiges mag nie selfsugtige lewens lewe nie. Om 'n Christen te wees, is om minder van en aan onself te dink en meer aan God en ons naaste (sien Malina 2001:218-230). So, staan jy op vir jou eie gemaak, of vir jou naaste wat onderdruk word?

Derdens mag ons nooit Christenskap vervang met liliaard-aktivisme nie. Daar is nie 'n lui en maklike pad vir Christenskap nie. Daar is vuurwarm vir Christus en dit is dit! Daar is nie iets soos "op die bank lê"-Christenskap nie. Daar is slegs Christenskap waar ons hande en voete vuil raak soos Jesus ons gewys het (Wigg-Stevenson 2013:loc.523). Kyk net na Lukas 9:23-27 waar Jesus ons leer hoe dit lyk om Hom te volg. Dra jy jou kruis elke dag agter Jesus die Koninkryk in? Of tree jy op as 'n liliaard-aktivis sodat jou kruis lichter kan raak, sodat jou lewe as Christen makliker kan word? Of bring jy verandering in God se Koninkryk vir jou naaste? (Sien Malina 2001:164f wat goed wys dat God se Koninkryk 'n sosiale en politieke dimensie bevat.)

Vierdens mag ons gebede nooit liliaard-aktivisme wees nie. Ware, intieme, uit-die-hart gebed laat ons oorbeweeg na aksie toe. Indien ons bid vir ons naaste en niks doen om ons naaste te help nie, is dit nie liliaard-aktivisme nie?

Laastens, 'n paar merkers om weg te beweeg van liliaard-aktivisme na dissipelskap van impak:

1. **Wees ingelig.** Soos ons aanvanklik in hierdie tendensverslag gesê het, daar is so baie inligting in die digitale wêreld wat maak dat ons baie maklik oningelig kan wees, of net die helfte van die storie ken. Moenie reageer of betrokke raak voordat jy al die nodige inligting het om te vra hoe ek as Christen hierop kan en moet reageer nie.
2. **Bid.** Hoe wil die Here hê ons moet betrokke raak by die saak? Ons kan so maklik emosioneel optree dat ons nie optree soos wat God van ons verwag nie.
3. **Doen!** Christenskap sonder dade bestaan nie. Dit is God se wil dat ons goed sal doen vir mekaar (2 Korintiërs 8:5). Hoe kan jy goed doen vir die mense wat elke dag oor jou pad kom? Is dit nie hoe ons God se Koninkryk verteenwoordig nie? Is dit nie die aksie waarvoor ons as gelowiges saam moet staan sodat ons verandering "doen" nie?

Bibliografie

1. Aaker J & Smith A. 2010. *The Dragonfly Effect: Quick, Effective, and Powerful Ways To Use Social Media to Drive Social Change*. John Wiley & Sons.
2. Christensen, H. 2011. "Political activities on the Internet: *Slacktivism* or political participation by other means?" in *First Monday*, 16.2. doi:<http://dx.doi.org/10.5210/fm.v16i2.3336>
3. Earl J. 2016. "'Slactivism' that works: 'Small changes' matter", in *The Conversation* (16 December 2016). <http://theconversation.com/slactivism-that-works-small-changes-matter-69271>
4. Friedman T. 2005. *The World is Flat*. Farrer, Straus and Ciroux publishing.
5. Gallucci N. 2018. "America's youth finally destroyed slactivism", in *Mashable* (27 May 2018). <https://mashable.com/2018/03/27/trump-era-end-of-slacktivism/#1fv2hgrqmqqE>
6. Gladwell M. 2010. "Small Change: Why the revolution will not be tweeted", in *New Yorker*. (4 October 2010). <https://www.newyorker.com/magazine/2010/10/04/small-change-malcolm-gladwell>
7. Katchpole M. 2011. "How our petition beat Bank of America's debit card fee", in *The Guardian* (2 November 2011). <https://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2011/nov/02/petition-bank-of-america-debit-card-fee>
8. Keller T. 2010. *Generous Justice: How God's Grace Makes Us Just*. Kindle Edition.
9. Kosinski B. 2014. "#IceBucketChallenge: Why You're Not Really Helping", in *Huffington Post* (8 Julie 2014). https://www.huffingtonpost.com/ben-kosinski/icebucketchallenge-why-you_b_5656649.html
10. Kristofferson, Kirk, Katherine White, and John Peloza. 2014. "The Nature of Slacktivism: How the Social Observability of an Initial Act of Token Support Affects Subsequent Prosocial Action." in *Journal of Consumer Research* 40, no. 6. pp. 1149-166. doi:10.1086/674137.
11. Lin Y. 2018. "#DeleteFacebook is still feeding the beast - but there are ways to overcome surveillance capitalism", in *The Conversation* (26 Maart 2018). <https://theconversation.com/deletefacebook-is-still-feeding-the-beast-but-there-are-ways-to-overcome-surveillance-capitalism-93874>
12. Malina B. J. 2001. *The Social Gospel of Jesus: The Kingdom of God in Mediterranean perspective*.
13. Morozov E. 2009. "The brave new world of slacktivism, in "Foreign Policy" (19 May 2009), at <http://foreignpolicy.com/2009/05/19/the-brave-new-world-of-slacktivism/>
14. Robertson C. 2014. "Slacktivism: The Downfall of Millennials" in *Huffington Post* (14 October 2014) at https://www.huffingtonpost.com/charlotte-robertson/slacktivism-the-downfall-b_5984336.html
15. Shirky C. 2008. *Here Comes Everybody: The Power of Organizing without Organizations*. Allen Lane.
16. Wagoner C. B. 2017. *The Voice of God Project*.
17. Wigg-Stevenson T. 2013. *The World Is Not Ours to Save: Finding the Freedom to Do Good*. IVP books. Kindle Edition.
18. Willingham AJ. 2018. "Slactivism is over. The #NeverAgain movement is about what's next", in CNN. <https://edition.cnn.com/2018/03/25/us/march-for-our-lives-slacktivism-trnd/index.html>

Ekerk Navorsing wil leiers en organisasies help om versigtig te luister, vinnig te leer en voluit te leef.

Deel van hierdie inisiatief is om elke maand 'n nuwe tendens te publiseer - iets wat die wêreld aan die gons het, en wat ons kan help om 'n groter impak op die koninkryk van God te kan maak. Jy kan hierdie verslae gratis aflaai, en dit gebruik net waar en hoe jy wil. Maak ook seker om aan ons nuutste opname deel te neem, of om ekerk sprekers te nooi om van ons navorsing te kom aanbied in seminaar vorm.

www.ekerk.org
info@ekerk.org

—

Kopiereg 2017 Ekerk Vereniging

